

SLOVENŠČINA, 9. razred (Grahovo), 2. teden (23.–27. 3)

Dragi učenci in učenke!

En teden samostojnega učenja je za nami. Upam, da vam gre dobro in da ste učenje na daljavo vzeli resno.

Na koncu teh navodil, so zapisane rešitve nalog iz prejšnjega tedna. Preverite si in si popravite napake.

Za vsa vprašanja oz. če česar koli ne razumete, sem dosegljiva na elektronskem naslovu:

sabina.jeraj@os-cerknica.si

I. TEMA:

Ivan Cankar: Bobi

- Razlaga

Prebrali boste Cankarjevo črtico z naslovom Bobi. V berilu je objavljen samo odlomek, učni načrt pa zahteva, da črtico preberemo v celoti. Najdete jo na eni izmed spodnjih povezav.

<https://sl.wikisource.org/wiki/Bobi> ali <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-5QI2C1KC/9e6784b9-ad70-44a2-bbad-d8460a8ce15d/PDF> (bolj pregledna in prijetna oblika za branje).

Da boste besedilo lažje razumeli, pred branjem potrebujete kratko razlago. Verjetno se sprašujete, kaj sploh so »bobi«. Na Vrhniki, ki je, kot veste, Cankarjev rojstni kraj, tako pravijo krofom.

Glavni književni osebi te črtice sta Mihče in Peter. Spoznamo že odraslega Mihčeta, ki s svojim prijateljem/znancem sedi v krčmi in mu pripoveduje zgodbo iz svojih otroških let. Govori mu o svojem sošolcu Petru in o tem, kako je Petra ponižal in razočaral, zaradi česar ga še danes peče vest.

- Preberi besedilo.
- V zvezek odgovori na vprašanja:

1. Predstavi Mihčeta in Petra (kdo sta, iz kakšnih družin izvirata, kakšen je njun značaj).
2. Opiši odnos med dečkoma.
3. Do dogodka, ki se ga spominja Mihče, je prišlo ob nekem praznovanju. Kaj so praznovali?
4. Kaj je na ta praznik pričakoval Peter? Kaj sta pričakovali mati in Francka?
5. Kako je Peter »doživljal« Mihčeta na začetku prazničnega dne?
6. Kako je bil Peter razpoložen zjutraj? Kako in zakaj se je njegovo razpoloženje čez dan spreminjalo?

7. Odrasli Mihče nekje v svoji pripovedi pravi: »Razočaranje otroka pa je prvotno besedilo vsega življenja ... Ali nikoli nisi občutil, da je greh zoper naturo, če so otroške sanje ogoljufane?«

Kakšno zvezo ima ta citat s tem, kar se je zgodilo Petru? Kako je Peter svojo sestro obvaroval pred razočaranjem?

8. Kaj iz črtice se te je najbolj dotaknilo? Zakaj?

9. Kdo je po tvojem mnenju kriv, da se je Mihče kot otrok tako neprimerno obnašal? Ali je krivda samo njegova?

10. Kako komentiraš dejstvo, da so Petrovi domači sami pojedli kosilo. Prav ničesar mu niso pustili. Zakaj deček ni povedal, da je lačen?

11. Na podlagi česa lahko trdimo, da ima ta črtica socialno tematiko?

12. Cankar je ustvaril izredno lep, blagoglasen jezik in izklesan slog, kar se odraža tudi v tem besedilu. Iz odlomka v berilu ali iz besedila na internetu izpiši:

- metaforo
- primero ali komparacijo
- 5 okrasnih pridevkov
- poosebitev
- ponavljanje

13. Zgodbo o Petrovem razočaranju lahko prikažemo tudi v obliki dramskega trikotnika. Določi zasnovo, zaplet, vrh, razplet in razsnovo.

14. V zvezek preriši spodnjo preglednico in jo dopolni. Napiši, katera občutja prevevajo Petra v določenih trenutkih prazničnega dne in kakšna je takrat narava.

DOGODEK	OBČUTJE	NARAVA
Peter se odpravlja k maši.	Je vesel, poln pričakovanj.	Narava je praznična, lepa.
Peter pri maši opazuje Mihčeta.		
Mihče in njegova družina Petra spregledajo.		
Peter se peš odpravi k Mihčetu.		
Peter čaka v veži, da ga kdo opazi.		
Mihčev vrže bob v Petra.		
Peter se odpravi domov.		
Peter da bob Francki.		

15. Napiši spis. Izbiraš lahko med naslovi:

- Razočaranje (doživljajski spis)
- Pismo Mihčetovim staršem
- Pismo Petru
- Pismo Mihčetu

- V zvezek si prepiši spodnje besedilo. Neobarvanega besedila v poševnem tisku ni treba prepisovati.

V tej kratki pripovedi s socialno tematiko je poudarjeno nasprotje med bogatimi in revnimi. Petrovo razočaranje je pogojeno prav s tem nasprotjem. Tudi Mihčetovo nemoralno ravnanje je posledica krivičnih družbenih odnosov in neprimerne vzgoje. V obeh dečkih je dejanje (krof, ki ga je vrgel Mihče) pustilo sledove. Mihče je pozneje spoznal vso podlost svojega dejanja in to ga je grizlo vse življenje. Namesto da bi ga starši kaznovali, so mu dejali, da je razposajen.

Zgodba je zapisana v obliki ČRTICE. To je zelo kratka osebno obarvana pripoved, ki je običajno brez prave zgodbe. Z njo nam pisatelj zgoščeno prikaže en sam dogodek ali drobno doživetje, ob njem pa oriše človekovo duševno razpoloženje. V črtici nastopa malo književnih oseb.

V besedilu je prisotnih tudi nekaj simbolov. Najopaznejša sta krof (simbol bogastva/obilja) in klanec (simbol revščine, prikrajšanosti, zavrženosti).

SIMBOL je znamenje/podoba/stvar, ki kaže na nek višji smisel. Poleg osnovnega pomena, ki ga takoj prepoznamo, ima še drugačen, višji pomen.

V *Bobih* spremljamo dve zgodbi: okvirno (uvodni in zaključni del s temeljno mislijo in okoliščinami, v katerih se pripoveduje vložna zgodba – odrasli Mihče sedi s prijateljem v krčmi) in vložno.

Tema okvirne zgodbe je Mihčetovo doživljanje ob obujanju dogodka iz preteklosti, tema vložne zgodbe pa Petrovo neizpolnjeno pričakovanje.

PRVOOSEBNI IN TRETJESEBNI PRIPOVEDOVALEC

Sam Bog je hotel, da je bil stopil preblizu. Takrat ga je ugledal Mihče, ki je sedel za mizo, pod vratom bel prtič, ves obraz svetel, ustnice omaščene od pečenke in bobov . . .

TRETJESEBNI/VSEVEDNI PRIPOVEDOVALEC

Takrat, Bog se usmili, sem ga ugledal, ko je stal v veži, majhen in plah, v zakrpani obleki in nerodnih tesnih čevljih, oči velike in bleščeče — in velik robec v žepu; zdaj se mi zdi, da sem natanko vedel o tistem velikem pisanem robcu, ki je bil za bobe in špehovko pripravljen. V roki Sem držal velik, še gorak, s cukrom potresen bob, zamahnil sem in sem ga zalučil proti durim. Videl sem natanko, še nocoj vidim, da je letel tik mimo Petrovega lica, da se ga je najbrž narahlo dotaknil ter se nato zakotalil po veži. In hišna je zaprla duri. Tako je bilo.

PRVOOSEBNI PRIPOVEDOVALEC

Pripovedovalec je oznaka za tistega, ki govori epsko besedilo.

Tipi pripovedovalca:

- **Vsevedni pripovedovalec:** o njem se govori na splošno takrat, kadar govori pripoved subjekt, ki se dviga nad celotno dogajanje, pozna vse njegove skrivne podrobnosti, ima pregled nad zunanji dogodki, ob tem pa lahko s svojim vsevidnim pogledom prodira tudi v notranjost junakov, v njihove misli in čustva.
- **Prvoosebni („jazov“) pripovedovalec:** pripoveduje o tistem, kar je doživel, bodisi kot glavni ali stranski junak takšne pripovedi.
- V črtici Bobi opazuj menjavanje prvoosebne in tretjeosebne pripovedovalca ter odgovori na vprašanje: Kdaj in zakaj se menjavata prvo-in tretjeosebni pripovedovalec?
- Na internetu si preberi Cankarjev življenjepis, nato pa si v zvezek zapiši naslednje pomembne podatke:

IVAN CANKAR

(1876–1918)

Rodil se je na Vrhniki. Bil je prvi slovenski poklicni pisatelj. Pisal je pesniška (Erotika), prozna (Na klancu, Martin Kačur, Moje življenje, Hlapec Jernej in njegova pravica ...) in dramska dela (Hlapci, Kralj na Betajnovi, Z narodov blagor ...).

Ustvaril je izredno lep, blagoglasen jezik in izklesan slog. Njegova dela imajo visoko umetniško vrednost. Kot pripovednik in dramatik je našo besedno umetnost dvignil na evropsko raven.

II. TEMA: OPIS POTI

- Reši naloge v 2. delu delovnega zvezka na straneh od 6 do 10 ter strani 16 in 17. Na vprašanja, kjer ni črt, odgovori s kratkimi odgovori.
- V zvezek zapiši naslednjo definicijo:

OPIS POTI

Opis poti je neumetnostno objektivno besedilo, v katerem naslovniku predstavimo, kako se pride iz kraja v kraj oz. kako se lahko kam pride. Koraki so izraženi v točno določenem zaporedju. Glagoli so v sedanjiku, ki pomeni brezčasnost, in sicer v 2. os. ed. ali v 1. os. mn.

- Za obravnavo te teme potrebuješ 2. del delovnega zvezka.

- Dve učenki sta delovni zvezek shranili v šoli, zato si bosta morali pomagati s spletno stranjo založbe Rokus. Odprli bosta elektronsko različico delovnega zvezka, odgovore pa bosta zapisali v zvezek.
- **Prosim, da se registrirate tudi ostali**, saj si boste morali za reševanje nekaterih nalog ogledati posnetek (ŽE NASLEDNJIČ). Najbolje je, da se registrirate na spletni strani založbe z aktivacijsko kodo in navodili, ki ste jih dobili skupaj z delovnim zvezkom. Če vam ne bo uspelo, se skušajte registrirati po spodnjih navodilih.

Gradiva so brezplačno dostopna na spletnih straneh:

OSNOVNA ŠOLA

- www.iRokus.si in www.iRokusPlus.si (6.–9. razred)

Postopek prijave/registracije:

1. Na izbranem portalu kliknite na gumb **Prijava**.
2. Če ste že uporabnik portala, vnesite svoj e-naslov in geslo ter sledite navodilom. Če na portal dostopate prvič, kliknite na polje **Nimam še uporabniškega računa** in vnesite zahtevane podatke. Tako se boste registrirali in ustvarili uporabniški račun.
3. a. Na portalu iRokus.si gradiva v svojo iZbirko dodate s klikom na gumb **Dodaj brezplačna gradiva**.
b. Na portalih Lilibi.si, Radovednih-pet.si in iRokusPlus.si pa vas bodo vsa gradiva že čakala v vaši iZbirki.

III. REŠITVE PREJŠNJEGA TEDNA

Kmečka pesem – rešitve so podane samo za odgovore, kjer ni bilo potrebno vključiti vašega doživljanja pesmi in občutij ob njej.

RAZISKUJMO BESEDILO:

- Pesniku se zdi življenje na kmetih lepo, prijetno. Pesnik to življenje idealizira, saj v realnosti ni vedno tako. Pesnik ne govori le o kmečkem življenju, omenja tudi kmečke običaje (npr. obračanje na zavetnika sv. Izidorja).

- V pesmi se pojavlja medmet »oj«. 2. in 3.kitica se zaključujeta s klicajema, ker sta močno čustveno obarvani/ ker vsebujeta voščilo, ki ga pesnik izraža z vzklikanjem. Pesnik je dobre volje.
- Na kmetih je pomembno, da je hrane dovolj za vse leto (iz hrama ajda naj diši), da imajo gospodarja (naj očka ti živi) in da ima kmečka hči bogato doto.

POTUJMO V SVET KNJIŽEVNOSTI:

Motiv za pesem je pesnik vzel iz kmečkega življenja.

Pesem sestavljajo 3 kitice, ki imajo po 4 verze. Takšnim kiticam pravimo štirivrstičnice ali kvartine.

Rima je polni stik (dvor– Izidor).

Značilnosti ljudskih pesmi:

- preprost jezik
- okrasni pridevki (miza bela, lepi dvor ...)
- pomanjševalnice (Alenčica)
- ljudska števila (tri)
- ponavljanje (varuje – 2. kitica)
- inverzija (in lepa miza bela mi)

NA TRGU, POD OKNOM:

1. Razloži besede, izpisane iz pesmi (pomagaj si s SSKJ): nezamudna, brezdanj, blizi, Elizij, smeje, pokoj, hram, družega, spava.

Glej SSKJ.

2. Sta pesmi lirski ali epski? Odgovor utemelji.

Pesmi sta lirski, saj v njej lirska izpovedovalca izpovedujeta svoja čustva, občutja.

3. Primerjaj pesmi glede na književni čas in prostor?

Dogajalni čas je v obeh pesmih noč. Dogajalni prostor Kettejeve pesmi je trg, Prešernova pesem pa se dogaja pod dekletovim oknom.

4. Primerjaj pesmi glede na tematiko.

Obe pesmi imata ljubezensko tematiko.

5. Kdo sta lirski izpovedovalca obeh pesmi?

Lirski izpovedovalca obeh pesmi sta zaljubljena fanta.

6. Zakaj lirski izpovedovalca ne moreta spati?

Zaradi svoje zaljubljenosti.

7. Ali lirski izpovedovalec iz pesmi Pod oknom natančno ve, kaj ljubljeno dekle čuti do njega? Kaj pa lirski izpovedovalec iz pesmi Na trgu? Odgovora utemelji.

Lirski izpovedovalec iz pesmi Pod oknom je negotov glede tega, kaj dekle čuti do njega, saj pravi: »... al' sovraži me srce al ne«. Lirski izpovedovalec iz pesmi na trgu, pa ve, da pri dekletu nima možnosti (in sme le želje do Angele svoje hitite zaman hrepeneče ...).

8. Kateri od lirskih izpovedovalcev je bolj optimističen? Odgovor utemelji.

Bolj optimističen je lirski izpovedovalec iz Prešernove pesmi, saj ima še vedno malo upanja, da ga dekle ne bo zavrnilo (gl. utemeljitve iz 7. vprašanja).

9. Kako je razporejen lirski izpovedovalec v pesmi Na trgu? Odgovor utemelji.

Je nemiren (ki ruši pokoj moji duši noč) in žalosten.

10. Osredotoči se na 3. kitico pesmi Na trgu in razloži njeno sporočilo. Kaj imajo skupnega v kitici omenjene vodne kapljice in pesnikove želje?

Tako kot vodne kapljice iz vodnjaka ne morejo doseči neba, pesnik zaman hrepeni, da bi Angela postala njegovo dekle.

11. Tudi 2. kitica pesmi Na trgu sloni na primerjavi motiva iz okolja s pesnikovimi občutji. Razloži.

Tako kot je neskončno pršenje kapljic iz vodnjaka, tako neskončne so pesnikove misli na Angelo.

12. Iz pesmi Pod oknom izpiši verz, s katerim lirski izpovedovalec pove, da je to, kar občuti, zanj nekaj novega.

»pred neznane srčne rane«

13. Katero lastnost lirski izpovedovalec pripiše ljubljenu dekletu v drugi kitici pesmi Pod oknom? Zakaj?

Pripiše ji neusmiljenost, ker ne pride k oknu.

14. Čemu je lirski izpovedovalec iz pesmi Pod oknom prišel pod dekletovo okno?

Da bi izvedel, ali ga ljubi ali ne.

15. Ali se dekle pojavi ob oknu?

Ne.

16. Kaj naj bi skušale odkriti zvezde?

Če dekle res spi, ali ga posluša, preizkuša ali pa je zaljubljena v drugega.

17. Kaj se bo zgodilo z lirskim izpovedovalcem iz pesmi Pod oknom, če njegova ljubezen ne bo uslišana.

Od žalosti mu bo počilo srce.

18. Primerjaj dolžino kitic in verzov obeh pesmi.

Za obe pesmi je značilno, da kitice sestavljajo verzi različnih dolžin. Ketejeve kitice so daljše kot Prešernove.

19. Določi stopico v prvih kiticah obeh pesmi. Stopici tudi poimenuj.

Na trgu: amfibrah; Pod oknom: trohej

20. Določi rimo obeh prvih kitic, tako da s črkami označiš rimane besede.

Na trgu: ABABCČDČDC Pod oknom: AABCCB

21. Iz vsake pesmi izpiši po dva okrasna pridevka.

Na trgu: Noč trudna, luna sanjava Pod oknom: srčne rane, deklica neusmiljena

22. Ali drži trditev, da je v obeh pesmih prisotna posebnost? Svojo ugotovitev dokaži s primeri iz pesmi.

Da.

Na trgu: Noč trudna molči

Pod oknom: mi povejte, zvezde

23. V kateri pesmi je prisoten refren? Izpiši ga.

V pesmi na trgu.

Izpis:

Noč trudna

molči,

nezamudna

beži

čez mestni trg luna sanjava

24. Iz predzadnje kitice pesmi Pod oknom izpiši metaforo in jo razloži. Koga pesnik nagovarja v tej kitici?

Nagovarja zvezde.

Metafora: al za drugega gori (ali je zaljubljena v drugega fanta)